

Anna Wileczek

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9851-6114>
e-mail: anna.wileczek@ujk.edu.pl

Piotr Raczyński

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2473-2770>
e-mail: piotr.raczynsky@gmail.com

Madka i madkizm. O stereotypizacji w „antymadkowych” społecznościach internetowych

**‘Madka’ (welfare mother) and ‘madkizm’ (being a welfare mother).
On stereotyping within ‘antymadkowych’ (anti-welfare mother)
online communities**

Abstrakt

Niniejszy artykuł służy przybliżeniu mechanizmów procesu współczesnej stereotypizacji na przykładzie stereotypu *madki* i szerzej traktowanego – *madkizmu*, których geneza ma charakter internetowy. Ich źródłem są internetowe grupy/ społeczności określane jako „antymadkowe”, które reprodukują treści (komunikaty) nawiązujące do uproszczonych i jednostronnych umysłowych reprezentacji dotyczących tej kategorii społecznej. Materiał badawczy pochodzi z empirycznego rekonesansu przeprowadzonego wśród członków grup zamkniętych oraz na publicznych stronach facebookowych wskazanych zagadnień. W celach analitycznych złożono podkorpus z 500 *screenshotami*, wskazano kluczowe obszary leksykalno-semantyczne, stworzono w ich obrębie listy frekwencyjne oraz dokonano interpretacji znaczeń w ramach głównych profili (biologicznego, społecznego, psycho-emocjonalnego, bytowego, religijnego). Rekonesans badawczy ujawnił powtarzalność i schematyzację treści określanych jako *madkowe*, których upowszechnieniu przez społeczności *antymadkowe* towarzyszyły motywacje ludyczne. Niniejszy artykuł omawia wskazane zjawisko w aspekcie językowym i społeczno-kulturowym.

Słowa kluczowe: madka, stereotypizacja, antymadkowe społeczności internetowe, analiza frekwencyjno-semantyczna

Abstract

This article aims to introduce the mechanisms of a modern stereotyping process as illustrated by the case of the *madka* (welfare mother) stereotype and more broadly understood *madkizm* (being a welfare mother), the origins of which are internet-based. The source

of both relate to internet groups/communities referred to as ‘*anti-madka*’, which reproduce the content (messages) referring to simplified and one-sided mental representations of this social category. The research material comes from empirical reconnaissance conducted among members of closed groups and on public Facebook pages devoted to the issues in question. For analytical purposes, a sub-corpus including 500 screenshots was developed, key lexical and semantic areas were indicated, frequency lists were created within them and meanings were interpreted within main profiles (biological, social, psycho-emotional, living-related, religious). Research has revealed the repetition and schematisation of the content referred to as *madkowy* (*madka*-related), whose dissemination by *anti-madka* communities was accompanied by ludic motivations. The present article discusses the indicated phenomenon in linguistic and socio-cultural terms.

Keywords: welfare mother, stereotyping, anti-welfare mother online communities, frequency-semantic

1. Wprowadzenie

W galaktyce internetu „zawieszonych” jest wiele wirtualnych społeczności dyskursywnych, które korzystają z dobrodziejstw tej przestrzeni komunikacyjnej z różnych względów i w różnych celach (Bauer 2009: 19; Siuda 2006: 181). Zapewniają one potrzebę socjalizacji tzw. trzeciego rzędu (Senderska 2017: 11) realizowanej w postaci nieustrukturyzowanej sieci relacji z zachowaniem wolności wyboru interakcji, a nawet preferencji społecznych, kulturowych i komunikacyjnych. Jak słusznie zauważył Stanisław Gajda ich istotą:

[...] jest budowanie własnego świata społecznego, którego jądro stanowi wspólnota ideowo-kulturowa zbudowana na określonej wizji świata (Gajda 2001: 8).

Wspólnoty te łączą pewien sytuacyjny stereotyp, a także repertuar środków konieczny do reprodukcji opisujących go konstrukcji językowych. Ów stereotyp jest „znakiem rozpoznawalnym, sygnałem określonych społeczności i związanych z nim światów” (Gajda 2001: 8–9). Wspólnoty/grupy mogą być jednak ufundowane na wielu różnych podstawach, w tym na bazie specyficznie aranżowanej „walki symbolicznej” (Jemielnik 2019: 134), której wyrazem jest komizm jako stare narzędzie dekonstrukcji rzeczywistości. W ramach owej dekonstrukcji pewne podmioty, zdarzenia, idee, odmiany języka identyfikowane przez użytkowników jako inne, absurdalne, antyspołeczne itp. stają się wystarczającym pretekstem do zawiązywania zarówno wspólnot dyskursywnych o otwartej (luźnej i niezobowiązującej) fatyczności, jak i grup zamkniętych. Społeczność pierwszego typu zasiedla portale wykorzystujące tzw. *social news*, np. Wykop.pl, Besty.pl, Repostuj.pl, drugiego zaś – grupy o limitowanej przynależności. Niezależnie od stopnia hermetyczności tych wspólnot występuje fluktuacja treści, bowiem użytkownicy reprodukuja

je w formie wiralowej¹, przenosząc zwykle do przestrzeni publicznej. Ich powielanie (*sharing*) służy utrwalaniu określonych schematów poznawczych i afektatywnych, a tym samym – stereotypizacji.

Niniejszy artykuł służy przybliżeniu mechanizmów tego procesu na przykładzie stereotypu tzw. *madki* i szerzej traktowanego – *madkizmu*, których geneza ma charakter internetowy. Ich źródłem są wirtualne społeczności określane jako „antymadkowe”. Zamieszczają one komunikaty i reprodukcją treści będące uproszczonymi reprezentacjami tej kategorii społecznej.

2. Założenia metodologiczne

Materiał badawczy poddany oglądowi pod kątem znamion stereotypizacji pochodzi z empirycznego rekonesansu przeprowadzonego wśród członków grup zamkniętych oraz na publicznych stronach facebookowych poświęconych wyżej wskazanym zagadnieniom. Obejmował tysiąc komunikatów wyekscerpowanych w postaci tzw. *screenshotów* (zrzutów ekranu) podczas eksploracji treści (obserwacja uczestnicząca). Wyimki te złożyły się na korpus wypowiedzi zidentyfikowanych przez społeczność internetowe jako „madkowe”. Następnie w obrębie korpusu wyodrębniono podkorpus złożony z 500 komunikatów (16 966 słów), który poddano analizie. Kryterium doboru była powtarzalność schematu znaczeniowego, któremu towarzyszył sugerowany przez użytkowników aspekt ludyczny. Teksty te poddano następnie analizie frekwencyjno-semantycznej, co pozwoliło wyodrębnić ważne obszary znaczeniowe, otwierane przez słowa kluczowe, i stworzyć listy frekwencyjne w ich obrębie². Następnie metodą analizy jakościowej dokonano interpretacji

¹ Określenie pochodzi z j. ang. *viral* ‘wirusowy’ i oznacza treść (intrygującą, absurdalną lub humorystyczną), która szybko rozprzestrzenia się w internecie dzięki udostępnianiu przez użytkowników (Publik.pl).

² Ogląd badawczy miał na celu wskazanie cech, które strukturyzują stereotyp „madki” w sposobie komunikacji wybranych społeczności sieciowych na podstawie udostępnianych przez nie treści. Dlatego koncentrowano uwagę głównie na częstotliwości wyrazów, kolokacjach oraz otoczeniach słowa i kontekstach, do jakich się dane wyrazy odnosiły, co wiązało się z koniecznością utworzenia list frekwencyjnych. Do badań tego typu wykorzystano program *AntConc* (zob. <http://www.antlab.sci.waseda.ac.jp/software.html>). Konstrukcję list frekwencyjnych badanego korpusu oparto na tzw. słowach kluczowych, które „zbierały” kategorie najczęściej pozycjonowane w całym zbiorze. Wyznaczono w ten sposób 14 pól leksykalno-semantycznych, w ramach których zidentyfikowano 446 haseł powtarzających się w różnym ustrukturyzowaniu formalnym i kontekście wypowiedzi. Dla przykładu pole obejmujące *relację matki i dziecka* zawierało następujące jednostki: *bombelek, dziecko, synem, potomstwo, kryształne, dzidzius* itp. oraz wyrażenia: *usmiejch dziecka, nasze malenstwo* i frazy: *9 miesięcy odliczanie czas zacząć; dziecku się nie odmawia, mam horom curke* (zapis oryginalny). Analiza semantyczna zawartości pól dała podstawy do wyróżnienia typowych cech, które można zgrupować w pięciu aspektach (fasetach): biologiczne, społeczne, psycho-emocjonalne, bytowe, religijne.

treści konotowanej przez jednostki leksykalne i tekstowe, a to otworzyło możliwości charakterystyki danego zjawiska społecznego.

Badania korpusowe odbyły się zgodnie z zasadami sformułowanymi przez Michaela Stubbsa³. Obejmowały powtarzające się treści bez ingerencji w obserwowaną materię (Stubbs 2004: 111), tym bardziej w formę ich zapisu⁴. Pozwoliło to na odkrycie sformułowań typowych i oczekiwanych w grupach „antymadkowych”. Materiał był ekscerpowany z dokumentów zamieszczanych w 2020 r. w następujących grupach: *Madka Polka fejsbukowa* (ok. 36 tys. członków), *Madka Polka Socjalna* (ok. 18 tys. członków), *Spotted: Dej* (ok. 14 tys. członków) oraz na stronach: *Dej, mam horom curke* (ok. 106 tys. obserwujących), *Spotted: owulacja na stojąco* (ponad 13 tys.)⁵. Zanim jednak przystąpimy do prezentacji wyników analizy materiału empirycznego, warto zarysować tło językowo-kulturowe analizowanych zjawisk.

3. Etykietyzacja – stereotyp – społeczności ludyczne

Innowacja *madka* i jej pochodna *madkizm* weszły do polszczyzny potocznej, głównie tej o proveniencji internetowej, ponad dwa lata temu. Dziś pierwsza z nominacji w wyszukiwarce Google generuje 929 tys. wyników,

³ Michael Stubbs sformułował dwie zasady badań korpusowych: 1. Obserwatorowi nie wolno ingerować w to, co obserwuje; 2. Powtarzające się zdarzenia są istotne. Pierwsza zasada oznacza konieczność pracy z autentycznymi danymi językowymi (tekstami), natomiast druga jest kluczowa przy analizie znaczeń. W związku z tym istotna jest częstość, powtarzalność i dystrybucja danych językowych. Stubbs podkreśla, że korpusy pokazują to, co jest oczekiwane w użyciu języka, ale dowodzą też, że język dostarcza licznych „prefabrykatów”. W centrum zainteresowania badacza znajdować się będą zatem nie tyle pojedyncze słowa, co powtarzające się struktury leksykalno-gramatyczne (Stubbs 2004).

⁴ Zasada autentyczności danych językowych wiązała się z koniecznością zachowania oryginalnej formy tekstów, utrwalanych w postaci zrzutów ekranu. Wszystkie cytaty z analizowanych źródeł zostały wprawdzie przetranskrybowane na tekst edytowalny, ale z restrykcyjnym zachowaniem oryginalnej pisowni i stylu wypowiedzi (oryginalne błędy ortograficzne, interpunkcyjne, składniowe itp.), np. *Proszę Panią Kasiu ma trudna stylcia że Siostra wy howuje moja curke*.

⁵ Grupy/ społeczności „antymadkowe” zawiązują się na portalach społecznościowych (głównie na Facebook.com), liczą od kilkunastu do kilkudziesięciu tysięcy członków i obserwatorów. Grupy mają zwykle charakter zamknięty (konieczna jest weryfikacja zgłoszenia przez administratora), a ich działalność ogranicza się do udostępniania znalezionych w sieci treści, fragmentów lub opisu zaobserwowanych zdarzeń, które mogą uchodzić za absurdalne, niedorzeczne i humorystyczne. Zasadę działania tych wspólnot dobrze tłumaczy wypowiedź założycielki jednej z grup: „Śmiejemy się z głupoty, nie z macierzyństwa. Sama jestem matką, mam kilkoro dzieci. Nikt nie uważa tego za powód do wyśmiewania, bo nie jestem maDką. Prawie niepiśmienną, wierzącą w uroki rzucane złym okiem, szukającą w Internecie porad lekarskich [...]. Takie grupy jak moja wytykają głupotę i brak poszanowania dla intymności swojej, swojego dziecka, swojej rodziny” – <<https://mamy-mamom.pl/>>, dostęp: 20.08.2020.

druga zaś 435. Leksemy te, biorąc pod uwagę ich strukturę, są wynikiem kolejno derywacji alternacyjnej i sufiksальной, ale na ich semantykę wpływa głównie aspekt afektatywny (emotywno-ekspresywny). Ten zaś wpisany został w zabieg czytelnej antynormatywnej gry językowej. W jej ramach arbitralna i usankcjonowana normą ortoepiczną forma leksemu *matka*, z którym polski stereotyp językowo-kulturowy wiąże określone przekonania aksjologiczne (zob. Bartmiński 2008), została zniekształcona przy jednoczesnej pejoryzacji znaczenia. Tym samym z prototypu matki wyłączono pewne „egzemplarze”, które składają się na subkategorię i antyprototyp, zidentyfikowany nowym znakiem językowym. Wskazane nazwy można zaliczyć do pogardliwych etykiet językowych odnoszących się do zjawisk lub osób należących do określonych grup społecznych (Palmore 1962). Zapis *madka* i wymowa [madka] stanowi etykietę dla kategorii osób, waloryzowanych negatywnie ze względu na określone cechy biologiczne oraz dysfunkcje poznawcze i społeczno-kulturowe (np. aluzja do licznych błędów ortograficznych popełnianych przez te osoby). Sygnalizowane w etykietce znaczenie stereotypowe wynika więc – jak ujmowała Krystyna Pisarkowa z „nadwyżki wartości znaczeniowej nad znaczeniem prymarnym” (Pisarkowa 1976: 6).

W Obserwatorium Językowym Uniwersytetu Warszawskiego, które notuje nowe struktury semantyczne, słowo *madka* zostało opatrzone kwalifikatorem dezaprobaty i zdefiniowane następująco: „kobieta wykorzystująca fakt posiadania dzieci do roszczeń socjalnych i prób podniesienia statusu społecznego; często odznaczająca się prowincjonalnością, brakiem kultury osobistej i aktywnym uczestnictwem na forach internetowych” (<<http://nowewyrazy.uw.edu.pl/haslo/madka.html>>, dostęp: 24.03.2020). Podobny rejestr cech znaczeniowych: (1) (młoda) kobieta, która ma dziecko, (2) (z tego powodu) jest przekonana o swojej wyjątkowości, (3) nadmiernie roszczeniowa, (4) nachalnie werbalizująca swoje potrzeby, (5) nieprzestrzegająca zasad grzeczności i współżycia społecznego, został uwzględniony w definicji zawartej w słowniku slangu i mowy potocznej *Miejski.pl.* oraz *Vasisdas.tk.* Biorąc jednak pod uwagę sposoby redagowania wspomnianych słowników (zgłoszenia i definicje pochodzą od naturalnych użytkowników), zauważamy, że w semantycznym obrazie analizowanego leksemu wyróżniają się typowe dla konceptualizacji potocznej nacechowania ekspresywne:

Młoda matka, która niedawno urodziła dziecko i zafiksowała się na jego punkcie w sposób niezwykle negatywny i uciążliwy do otoczenia. Osoba straszliwie chamska, pyskata i roszczeniowa, przekonana o swojej wyższości nad innymi, wynikającej z faktu posiadania dziecka (<<https://www.miejski.pl/slowo-Madka>>, dostęp: 24.03.2020).

Komponent opisowy (cechy biologiczne) łączy się tu wyraźnie z komponentem społecznym (zachowania społeczne), aspektem emotywnym (ekspresywna waloryzacja) oraz konkretem behawioralnym (doświadczenie wynikające z kontaktu z prototypowym egzemplarzem „madki”)⁶. Zawarte w źródłach przykłady użyc tekstowych, a także podobne do nich realizacje korpusowe wskazują na narodziny i stabilizację stereotypu. Niezależnie, czy jego podstawę określą wyobrażenia i przekonania nakierowane na społeczności (zob. Bartmiński 1998: 64), czy „konstrukty lingwomentalne” zakorzenione w świadomości przez znak (Chlebda 1998: 32), to istota stereotypizacji jest z natury społeczna. Przekazywane i przejmowane sądy tkwią na tyle silnie w świadomości społecznej, że nie muszą ujawniać się eksplicitnie w strukturze jednostek leksykalnych, ale dają się wyabstrahować z tekstów, w tym postów i komentarzy, których analiza pozwoli na wskazanie lub potwierdzenie cechy stereotypowej. Dobrze to obrazują poniższe wypowiedzi.

- (1) ...okazuje się, że takie idealne internetowe madki wcale nie są takie idealne i mają sporo za uszami (źródło: Obserwatorium Językowe);
- (2) „Dej, mam horom curke” - zobacz, jak bezczelne potrafią być niektóre „madki” w Internecie (źródło: <<https://witkowo.naszemiasto.pl/tag/madka-w-internecie>>, dostęp: 26.03.2020);
- (3) „Dziecko to najważniejsze, co ci się może w życiu przytrafić”. Motto każdej madki, wygłaszane przy każdej wizycie w MOPS-ie (<<https://nonsa.pl/wiki/Madka>>, dostęp: 26.03.2020);
- (4) Madka to stan umysłu. Lewą stroną chodnika pcha wózek [...]. Dziećmi nie jest zainteresowana bo pytluje z inną madką idącą za nią. Taranuje starszą panią [...] i pretensje: „trzeba było uważać” (<<https://warszawawpigulce.pl/mieszkanca-ursynowa-madka-to-stan-umyslu>>, dostęp: 36.03.2020);
- (5) Madkizm dzisiejszy mnie przeraża. Kuźwa nawet nad jeziorem nie można się zrelaksować bo madki typu dej!! (źródło: <<https://f.kafeteria.pl/temat-7584394-dzisiejszy-madkizm-mnie-przeraza/>>, dostęp: 26.03.2020)⁷;
- (6) Całość została utrzymana w tonie parodii zachowań przysłowiowych „Madek”, które „wiedzą lepiej” i nie zważają na zagrożenie (źródło: <<https://pomyslodawcy.pl/parodia-zachowan-madek-w-obliczu-epidemii-jako-cover-utworu-dody-dzaga/>>, dostęp: 26.03.2020);

⁶ O pojmowaniu prototypu jako najbardziej reprezentatywnego dla danej kategorii przykładu pisze Renata Grzegorzczkowska (1998: 113), a obrazu stereotypowego jako zespołu cech nakładanych na prototyp na skutek waloryzowania lub uogólniania pisze Jolanta Tambor (2008: 23–29).

⁷ Wszystkie przytoczenia z analizowanych komunikatów podawane są w zapisie oryginalnym.

(7)

Madkom się po prostu należy:

KARTA MADKI RZECZPOSPOLITEJ POLKI

NAZWISKO

KOWALSKA

IMIĘ

KARYNA

IMIONA DZIECI

BRAJAN ANGELIKA

DATA URODZENIA

19.03.1997

PLATNOŚĆ ONLINE
I W TERMINALE PŁATNICZYM

KARTA UPOWAŻNIA DO:

- KUPOWANIA PRZEDMIOTÓW NA OLX I ALLEGRO ZA DARMO
- ZSUMOWANIU ZASIŁKÓW DO JEDNEJ WYPŁATY W POSTACI 3000ZŁ/MSC NA DZIECKO
- WSTĘPU NA GRUPĘ FACEBOOK 'MADKA RZECZPOSPOLITA POLKA' Z PORADAMI PRAWNYMI
- KUPOWANIA NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH ZE ZNIŻKĄ 50%
- PRZYZNANIA PRIORYTETU NA POLICJI W POSZUKIWANIU OJCA W CELU ŚCIĄGNIĘCIA ALIMENTÓW
- PIERWSZYSTWA W KOLEJCE DO LEKARZA, PRZEDSZKOLA I W KASACH SUPERMARKETÓW

(Źródło: <<https://repostuj.pl/tag/heheszki/post/karta-madki-polki-51025>>, dostęp: 26.03.2020).

Powyższe przykłady pochodzą z dyskursu internetowego, który stanowi oparcie dla analizowanego stereotypu. Pokazują jednocześnie, że organizacja i treść stereotypu podlega zarówno wpływom czynników poznawczych, jak i afektatywnych, uaktywnionych w określonych otoczeniach społecznych (Macrae, Stangor, Hewstone 1999: 40). Stereotypizacji – tworzeniu schematów podzielanych społecznie, które opierają się na określonych reakcjach emocjonalnych na kontakt z egzemplarzami stereotypowymi (4, 5), służą cechy identyfikujące (3, 4), modyfikujące (2, 6) oraz znamienne „nadgenera-lizacje” (1, 2, 3, 7) (por. Macrae, Stangor, Hewstone 1999: 48). Tym samym „stereotyp neutralny” jako efekt werbalizacji określonego sposobu percepcji, opartego na oszczędności poznawczej⁸, ściśle wiąże się tu ze „stereotypem negatywnym”, opartym na waloryzowaniu emotywnym (por. Reszke 1993: 87). To z kolei możliwe jest dzięki wspólnej matrycy aksjologicznej, w ramach której realizują się określone preferencje społeczno-kulturowe jednostek. Powodem przynależności do wirtualnych, astrukturalnych i zanurzonych

⁸ Stereotypy wykorzystują tzw. *oszczędność poznawczą*, polegającą na przypisywaniu tych samych cech całej kategorii. Przekonania stereotypowe opierają się na założeniu homogeniczności stereotypizowanych grup i ignorowaniu cech odmiennych poszczególnych jednostek.

w terażniejszości grup (*communitas*) (por. Turner 1969) może być afiliacja ludyczna – podzielane wspólnotowo poczucie humoru. Internetowe społeczności ludyczne (np. grupa *Łączy nas beka*) traktują komizm jako „typ twórczości [...] polegającej na świadomym wytwarzaniu określonego układu zjawisk [...] w celu wywołania doznań pewnego typu” (Dziemidok 2011: 9). Publikowanie opisów i traktowanie językowych i niewerbalnych zachowań patologicznych, odnoszących się do określonej grupy (np. *Beka z klientów*, *beka z Podlasia*, *Beka z ćpunów*), jako elementów komicznych jest swoistym rytuałem konstytuującym i spajającym wspólnotę.

Nie inaczej dzieje się w wypadku wskazywanych wyżej tzw. grup antymadkowych. Mechanizm ten znany jest choćby z karnawałowych realizacji „świata na opak” (Bachtin 1970; Bełkot 2008), w których do głosu dochodzą wartości odwrócone. Członkowie takich wspólnot wykorzystują prawo do karnawałowej ekstrawagancji, czyli „specyficznego stylu zachowania, stojącego w opozycji do tego obowiązującego na co dzień i uważanego za stosowny” (Rumińska 2007: 186). To kryterium stosuje się także w samym akcie wyboru stygmatyzowanych osób. Zachowania klasyfikowane jako inne, odbiegające od normy, patologiczne, a jednocześnie na tyle częste, że powszechnie obserwowalne, mogą posłużyć do budowania schematu komicznej stereotypizacji (por. tagi: *Nędzna pincetplusowa patologia*; *Typical madka*; *Madka patologia*; *Madka Karyna*; *Szalone madki z internetu atakują*). Ekscytacja zachowaniami aspołecznymi i patologicznymi przejawia się w śledzeniu, udostępnianiu i komentowaniu na prawach cytacji wyimków tekstów zamieszczanych w komunikatorach, na stronach sprzedażowych, na portalach społecznościowych, oraz ich szerokiemu interpretowaniu. Forma publikacji w postaci tzw. *screen-shotów* służy podkreśleniu ich wiarygodności i autentyczności. Oto przykłady:

(1) Mam problem w domu z dziećmi jestem samotna z trójka dzieci i niedługo wylączy mi prąd bo nie zapłaciłam w tym miesiącu widzę że pan napisał książkę i wierzy w boga a bóg kazał się dzielić i pomagać czy mogę wysłać panu numer konta na który trzeba wysłać pieniądze na prąd????? bede za to bardzo panu wdzięczna i dziękuje za pomoc proszę o odp

To jakiś żart? Bo aż zabrakło mi słów...

Nie pomożesz?? to pocałuj mnie w dupę poczekam aż przyjdzie rodzinne 🙄🙄

- (2) **Pytanie o odpowiedź: kto w miejscach publicznych (np. przychodnia) ma pierwszeństwo: kobieta z małym dzieckiem czy ciężarna? Jest jakaś podstawa prawna?**

   734

246 komentarzy 8 udostępnień

Tomasz [redacted] Madka z bombelkiem ma zawsze pierwszeństwo. Lambadziara, co nie urodziła jeszcze nie ma pierwszeństwa, bo może się okazać, że rodzi przez cesarke i wtedy to nie jest prawdziwa madka i się jej nie nalerzył

   163

- (3) Czy w najbliższym czasie któraś mama z okolic organizuje może ospa party? Sprawa jest pilna ponieważ moja cureczka ma już ponad 4 latka a dalej nie miała okazji się uodpornić.

Udostępniane kolekcje tekstów (1, 2) lub fragmenty wypowiedzi (3) stają się hipotekstami, które powodują „ukierunkowanie napięć znaczeniowych” (Balbus 1993: 430), wywołując kolejne, uchodzące za spontaniczne, reakcje tekstowe (hiperteksty), np. komentarze:

„Funks”: A może gruźlicy szukają lub trądu!?!?

„Jaro”: A może syfilis party albo od razu na ostro HIV party albo od razu hardcore na maxa i urządzić arszenik party albo cyjanek party a może jeszcze ostrzej od razu atom party urządzmy sobie z przysmażaniem dzieciaczek w strumieniu promieniowania gamma z bomby kobaltowej...

Wykorzystywane w nich kolokwializmy, charakterystyczne dla spontanicznej wypowiedzi, oddają „familiarność” wtajemniczonych, a więc jak pisał Bachtin „ludzi szczerych i swobodnych w kontaktach językowych” (Bachtin 1975: 283). Ponadto trzeba zwrócić uwagę na dużą ekspresywność analizowanych hipertekstów. Treści neutralne albo humorystycznie wyśrodkowane są mało atrakcyjne, ponieważ „w świecie karnawału istnieją jedynie formy ekstremalne, wynaturzone, skrajnie obrazoburcze” (Ranoszek 2017).

Warto zauważyć, że konwencja komunikacyjnej karnawalizacji („język na opak”) dopuszcza akty mowy takie jak: drwina, szyderstwo, napiętnowanie, obelga, które w ramach kultury głównego nurtu i społecznych strategii grzecznościowych są niedopuszczalne (Marcjanik 2002: 85; Ożóg 2002: 75; Wileczek 2020: 268) lub traktowane nawet jako forma utajonej agresji (Peisert 2004: 31)⁹.

⁹ Agresję należy tu rozumieć w ujęciu dość szerokim jako napastliwe zachowanie się wobec kogoś lub czegoś, jako negatywne emocje wywołujące takie zachowanie albo jako ewokację przemocy (zob. Peisert 2004: 24; Kamińska-Szmaj 2007: 52).

Ponadto stereotypizacji dokonywanej na użytek ludyczny towarzyszy cel psychologiczny w postaci podwyższania samooceny, gdyż „[...] umniejszając wartość innych grup [...] człowiek podwyższa względny status swojej grupy, co z kolei podwyższa jego opinię na temat samego siebie” (Macrae, Stangor, Hewstone 1999: 33). Można podać wiele realizacji takiej strategii. Adekwatnymi przykładami mogą być choćby komentarze pod hipoteckstem: *Dajecie dziecku bułkę w sklepie? Oskarżono mnie o kradzież, bo dałam dziecku bułkę?*, które jasno wskazują na ironiczne, deprecjonujące supozycje względem adresata: (1) *I bardzo dobrze!!! Dziecku bułkę powinno się dać po zapłaceniu [...] Mnie tak wychowano!!!*; (2) *Ha... Ha...[...] To nie jawna kradzież, tylko dziecku się nie odmawia!;* (3) *[...] A za parę lat, jak madka nie da „pieniąszkuf” na najnowszy srajfon, to dostanie od „gówniaża” w pysk. Bo przecież dziecku się nie odmawia!*

4. Madka – poznawcze, społeczne i afektatywne aspekty stereotypizacji

Analiza frekwencji i znaczeń danych językowych, zgromadzonych w rejestrze reprezentacji „madkowego” sposobu bycia i mówienia, pozwala określić kluczowe obszary stereotypizacji. Główne aspekty w uproszczeniu pokrywają się z profilami wskazanymi przez Jerzego Bartmińskiego badającego stereotyp *matki* (stereotyp neutralny) konceptualizowany w języku polskim (Bartmiński 2008), niemniej jednak w naszym wypadku dominują znaczenia nacechowane, przesadzające o negatywności. Wśród najczęstszych wykładników znajdują się cechy biologiczne wykraczające jednak poza neutralny rejestr prototypowy. *Madka* bowiem to osoba, która ma lub będzie miała dziecko/dzieci (304), jest/ była w ciąży, rozwiązanej przez poród naturalny; deprecjonuje więc wartość cesarskiego cięcia traktowanego jako *wydobyciny* (73), apoteozuje karmienie piersią (*cycusiowanie*) (85), zajmuje się wyłącznie opieką nad dzieckiem/ dziećmi/ (*w domu z dzieckiem/ bombelkiem*) (46). Z biologicznego faktu bycia matką i posiadania dziecka wynikają specyficzne cechy i jakości psychiczne, np. przypisywanie sobie z tego powodu autorytatywnej wiedzy (*ja wiem najlepiej/ ty nie masz dzieci*), postrzeganie dziecka jako najważniejszej jednostki w społeczeństwie (*wszystko dla dziecka/ to tylko dziecko; powinno się płacić za wychowanie/ bycie matką to praca*) (152), roszczeniowość (*potrzebuję do oddania/ za darmo/ (ona) powinna dać; kupię bezpłatnie*) (133), duża emocjonalność i impulsywności (stosowanie wykrzykników i wersalików) (244), w tym wulgarność i opryskliwość (używanie rażących wulgaryzmów) (74). W aspekcie poznawczym omawianego stereotypu zawarte są także ewokacje

cech bytowych szczególnie dotyczące trudnej sytuacji ekonomicznej (*nie mam, mam problem, ciężka sytuacja*) (133), pobierania zasiłków (*500plusy, pieniądze, alimenty*) (113) oraz cechy społeczne (167). W tym obszarze często pojawiają się posty piętnujące skłonność do nadmiaru interakcji o charakterze fatycznym i ekonomicznym (np. niemal stała dostępność na portalach społecznościowych i sprzedażowych oraz *overshering*¹⁰), dzielenie się absurdalnymi poglądami na zdrowie i wychowanie dziecka, poszukiwanie „nienaukowych” informacji u innych internautów, konstruowanie wiedzy na podstawie doświadczeń potocznych (np. niestandardowe metody terapii i profilaktyki, medycyna alternatywna, zabobony) (133); zasięganie u niespecjalistów informacji o charakterze prawnym (*prawo, alimenty, policja*).

Obraz ten jest dopełniany przez cechy natury religijnej. Świadczą o tym wskaźniki cech konotujących religijność (44), w tym częste posługiwanie się słowami: *Bóg, kościół, ksiądz, cud*, ale w kontekstach związanych raczej z rytualnymi obrzędami religijnymi (*chrzest, pierwsza komunia*) niż pobożnością.

Tak „urabiany” stereotyp przez „antymadkowych” obserwatorów wpisuje się w nurt walki społeczno-kulturowej między odmiennymi i zwalczającymi się „plemionami” dysponującymi innym obrazem świata, sposobem bycia i systemem wartości (Maffesoli 2000: 19). Zachowując tę perspektywę, spróbujemy zrekonstruować wybrane płaszczyzny w obszarach istotnych dla stereotypu „madki” oraz „madkizmu”.

Biorąc pod uwagę biologiczno-społeczne cechy matki (posiadanie i wychowanie dziecka), istotą „madkizmu” jest specyficzne pojmowanie tej roli społecznej. Według „madek” naturalne urodzenie, a potem samodzielne wychowanie dziecka to jedyna prawdziwa i ciężka praca zajmująca każdą chwilę życia i poświęcenie godne rezygnacji z pracy zawodowej (*Ty nic nie robisz. Ja mam małe dziecko pracuje 24 godziny na dobe 7 dni w tygodniu i bez chwili odpoczynku; [...] te pieniądze co dostaje poprostu mi sie należą*). Wiąże się to nie tylko z gloryfikowaniem macierzyństwa, ale także z wiarą w misję ocalenia społeczno-narodowego (*A na twoje emerytury kto będzie pracował; wychowujemy przyszłych Polaków*). Wywołuje falę szyderczych komentarzy naśladowujących nieudolny styl wpisu (*Kochana prentko złusz podanie o zasiłek; No i Żorż przeziębiony w aptece to na zeszyt powinni dawać i wogule to na dzieci za darmo lekarstwa powinny; te posty powinny ustawie wprowadzić no bo kto bendzie im na emeruturę pracować ja sie pytam; No tak płacmy usmiechami bombli to jest najważniejsze*).

¹⁰ Por. ang. *overshare* ‘dzielić się zbyt osobistymi szczegółami swojego życia’. W tym wypadku oznacza przesadne udostępnianie, głównie w formie zdjęć, szczegółów z życia własnego i dziecka.

Związany z takim przekonaniem *pajdocetryzm* prowadzi do zaspokajania wszelkich potrzeb dziecka ponad powszechnie przyjęte normy obyczaju w myśl słów: *I bez przesady, to tylko dziecko*. Wszelkie zachowania godzące w porządek społeczny lub nawet w poczucie dobrego smaku, np. nieobyczajne zachowanie dziecka – śmiecenie, kradzież, wymaganie darowizn, załatwianie potrzeb fizjologicznych w miejscu publicznym usprawiedliwane są jego dobrem (*To nie kradzież, tylko dziecku się nie odmawia; O matko !!!! [...] Mam troje dzieci i każde z nich mnie obsikalo zrobiło kupkę mi na rękę i wymiotowało na mnie i żyje. jestem w szoku że matki dziś są takie anty!!!!*). Niejednokrotnie wyrażane jest poczucie wyższości względem kobiet bezdzietnych, związane z ich deprecjacją i pouczeniem (*Jedynym twoim zadaniem w życiu jest rodzenie dzieci kobiety z wyższym wykształceniem i karierą są nic nie warte dla społeczeństwa. W drodze mam już 3 dziecko są różne dodatki, socjale, +500 za które da się utrzymać; Przystanie Pani z ta depresja dziś kobiety nie chcą dzieci i wychowywać*).

Do repertuaru *madkizmu* jako sposobu bycia należy nieustanne podkreślanie trudnej sytuacji społeczno-materialnej jako konsekwencji misji rodzicielstwa (*Wychowywanie dzieci samemu, bez pomocy to dopiero jest praca i nie ma chyba żadnego godnego wynagrodzenia za to; [...] czy odda pani za uśmiech bombelka naklejki?*). Ten czynnik utrudniający wychowanie jest zwykle przesadnie wykorzystywany do wzbudzenia litości i oczekiwania pomocy od innych osób (zob. teksty z grup sprzedażowych lub pomocowych: *telefon za tyle to ja sobie w sklepie mogę kupić, załujesz dziecku [...] wal sie ty k*rwo curka płacze przez ciebie*). Językowym wyrazem takiej postawy stał się niezwykle częsty przykład frazy: *dej, mam horom curke*, który wszedł do języka potocznego na określenie bezceremonialnych i niemających uzasadnienia próśb¹¹.

Płaszczyzną konfliktu jest także poczucie społecznej niesprawiedliwości, wynikające z nierównego dostępu do świadczeń socjalnych. Społeczność „niemadkowa” wskazuje na roszczeniowość jako zasadę „madkizmu” (*Co miesiąc na małego dostaje 1600 (zasilek wychowawczy 1000 zł 500+ i zasilek rodzinny 99 zł)*). Roszczeniowość ta wynika z poczucia misji reprodukcyjnej (*jeśli ktoś jest leniem i nie chce tworzyć Narodu [...] niech płaci na te dzieci, których rodzice mają trudności finansowe*). Społeczności „antymadkowe” są przekonane, że to prowadzi do skrajnej nieodpowiedzialności (*Mam alimenty do płacenia na córkę, teraz wychowuje z moim narzeczonym synka 1.5 rocznego, pobieram*

¹¹ Por. tytuł artykułu w czasopiśmie lokalnym: „*Dej, mam horom curke*”, czyli najgłupsze i najbardziej beczelne teksty „madek” z ogłoszeń i stron na Facebooku (<<https://gloswielkopolski.pl/dej-mam-horom-curke-czyli-najglupsze-i-najbardziej-bezczelne-teksty-madek-z-ogloszen-i-stron-na-facebooku/ar/c11-14456305>>, dostęp: 30.03.2020).

tylko 500 plus na syna, nie pracuje. Mam komornika, jeśli nie mam żadnych dochodów, nie mam nic to jak to będzie z tym komornikiem?). Tymczasem reprezentantki madkizmu ku zgorszeniu „antymadkowych” internautów stają w obronie swojego stylu życia i głośno wyrażają swoje prawa (Rząd mówi że dają nam 500zł a tak naprawdę daje już mniej. Proszę osoby chętne o kontakt. Zjednoczmy się i ostawmy rządowi warunki przed wyborami aby wywalczyć to co nam się należy).

Internetowe konflikty wywołuje także ten „wskaźnik” madkizmu, który wiąże się z przejawami ignorancji i pogardy dla wiedzy naukowej, przedkładania „mądrości ludowej” i zabobonu nad rzetelne ustalenie medyczne (*Dzieci widzą energię. Może to wcielony Anioł i wie, że szczepieniem obniżyliście jej IQ [...] teraz trzeba usunąć z jej organizmu metale ciężkie. Proponuję WĘGIEL DRZEWNY (w napojach), usuwać rękawiczką wodną lub udać się do radiestety na uzdrowienie wahadłem*). Postrzeganie koncernów farmaceutycznych, a wraz z nimi lekarzy jako biorących udział w globalnym spisku stało się znakiem rozpoznawczym „madek”, a zarazem pretekstem do licznych kłótni w mediach społecznościowych (*Macie wyprane mózgi, wy jesteście ciemnota, a innych tak nazywacie. Szczepionka przed niczym nie chroni, to bajka przemysłów farmaceutycznych [...]. Ja bym się bała zaszczepionych dzieci, bo one wirusa już mają i to one są zagrożeniem. prosty przykład jak komputer dostanie wirusa to lepiej chodzi?*). Szczepionki i powszechne szczepienia są źródłem wszelkiego zła, powodują liczne choroby (*Nie szczepić, nie fundować dziecku trucizn w postaci aluminium i rtęci. Nowotwory, adhd, padaczka, astmy, alergię, choroby autoimmunologiczne, śmierć lozeczkowej, itd itp to następstwa szczepień [...]. Moje dziecko dostało udaru mózgu po szczepieniu*) i niszczą inteligencję (*Przede wszystkim dzieci NIE WOLNO SZCZEPIĆ! Bo zabija się w nich Finteligencję*).

Przy wykazywaniu absurdów „madkowych” poglądów na medycynę oraz niskiego poziomu wiedzy bardzo często cytowane są prośby o porady wzbogacane zdjęciami schorzenia, rany, a nawet wydzielin dziecka (*Dziewczyny, pomóżcie, bo już nie wiem, czym smarować małej kokosie*). Internauci wpisy tego typu traktują jako źródło komizmu i pretekst do szyderczych komentarzy, utrzymanych niekiedy w konwencji repliki dialogu i „madkowej” stylizacji, co zyskuje dodatkowy walor ekspresywny (*Polecam posmarować stopy dzieci ciepłym kalem konia i przetrzec ich oczy sianem namoczonym jego moczem*).

5. *Madkomowa* – językowy profil stereotypu

W wypadku stereotypizacji *madki* już zestaw słów i struktur semantycznych identyfikujących jej „typowy” zasób leksykalno-semantyczny (a za tym idzie określoną wizję świata) jest znamieny. Wpisy typu: *Słownik madki Polki* (<https://prostyzamiar.blogspot.com/2019/03/sownik-madki-polki.html>), *Madka POLka starter pack* (<https://repostuj.pl/tag/madki-facebooka/post/madka-p0lka>), *Słownik madkowo-polski* (<https://lekcjaliteratury.pl/sownik-madkowo-polski/>) pokazują, że uwagę internautów przyciągają nie tylko patologiczne odstępstwa od normy: poznawczej, społecznej i obyczajowej, a także rażące naruszenia norm językowych. Zarówno specyficzne (tematyczne) zgrupowanie neologizmów, jak i kompozycja, a także zapis wielu komunikatów są postrzegane jako charakterystyczny przejaw „madkizmu”, np.:

Język madki – unikatowy dla każdej jednostki, zaszyfrowany kod piśmienniczy opierający się podobno na języku polskim, jednak są to tylko spekulacje, ponieważ zarówno ortografia, jak i stylistyka [...] przeczą takiemu założeniu. Pozbawiony interpunkcji, chyba że wspomniana jednostka broni należnych jej 500plusów, lub swego potomstwa – wówczas na końcu wypowiedzi występują znaki: !!!!! (<<https://www.facebook.com/groups/madkapolkafejsbookowa/permalink/506995229933294/>>, dostęp: 10.01.2020).

Wśród wskazanych neologizmów znajdują się zarówno (1) nowe derywaty, nawiązujące do zestawu pojęć dominujących w „madkowym” obrazie świata, np.: *bombele* ‘dziecko’, *brojler* ‘otyły mężczyzna’, *brzuchatka* ‘kobieta w ciąży’, *bezpłodnica* ‘kobieta bezpłodna’, *lambadziara* ‘kobieta niezamężna’, *małż* ‘mąż’, *purchlę* ‘dziecko’, *serduszkować* ‘uprawiać seks’, *tateł* ‘tata’, *tox* ‘były parter’, jak i (2) paraneologizmy (błędne formy wyrazów ogólnych), które przez plemiona „antymadkowe” zostały wyekscerpowane z tekstów i powielone wiralowo, np.: *fszczonsajonce* (*niusy*) ‘wstrząsające’, *japaki* ‘klapki’, *kontoj* ang. *cot toy* – ‘zabawka wisząca’, *oleksjuzmi* ‘ang. all inclusive’, *od biedrolta sie* ‘odczepcie się’, *spuczucie* ‘współczucie’. O ile pierwsze z przykładów orientują w zakresie potrzeb leksykalnych naturalnych nadawców, to drugie obnażają intencję pragmatyczną „antymadkowców” stosujących szyderstwo i kpinę jako element „walki na słowa”.

Użytkownicy portali gromadzących tego typu wypowiedzi nazywają *madkomową* – językiem ludzi pierwotnych i – parafrazując potoczne powiedzenie: „polski język trudna język” – *madkowy trudna język*. Oczywiście chodzi o posunięte do granic zrozumienia tekstu zniekształcenie jego formy składniowej, ortograficznej, interpunkcyjnej, estetycznej oraz adekwatności stylistycznej (*Może mi ktoś proszę przetłumaczyć, bo nie rozumiem za bar-dzo*). Wprawdzie komunikację internetową, w szczególności spontaniczną

konwersację elektroniczną jako substytucję rozmowy, realizuje się za pomocą „mowy zapisanej” (zob. Wileczek 2020: 63), niemniej jednak nonszalancja wobec podstawowych reguł językowo-komunikacyjnych jest tu tak wyrazista, że staje się kolejnym wyznacznikiem „madkizmu”.

Pisanie spontaniczne (bez jakiegokolwiek korekty) wyraża się m.in. przez:

- niestosowanie się do podstawowych zasad ortograficznych (*Z powodu stareego ty nie mogę pszczytać. a ty potrzebny bo dzieci bez psiego patrolu dostają szajby*);
- niepoprawną składnię (*Mam syna 16 lat lubi spodnie dzinsoweze scion-gaczem na gumce na gumce mąż też nosi*);
- rezygnację ze znaków interpunkcyjnych i edytorskich oraz brak spacji i dużych liter rozpoczynających zdanie (*Nie zgadzam sie kobieta szczęśliwa to tak która ma facetaktóry jak kocha i szanuje i dzieci wtedy ona jest spełniona i szczęśliwa*);
- hiperpoprawność interpunkcyjną – nadmierną liczbę znaków (*Zastanawiałam.sie Czy mam pisać ale doszłam do o.wniosku że tak*);
- dysonans stylistyczny, np. kolokwializmy obok terminów naukowych: ([...] *jest moda na oddawanie dziecka do żłobka by mama mogła się rozwijać, wtedy gdy rodzi się kod emocjonalny*) lub agresywne pouczenie (*Gówniario pierdolona odpisuje się prosze do starszej osoby a nie jakieś co*);
- wulgaryzację i nadmierną ekspresywność wypowiedzi (rażące wulgaryzmy, reduplikacja wykrzyknika lub pytajnika, wersaliki). Przyzwolenie na wulgarność jest skutkiem nieodczuwania tabu językowego lub jest traktowane jako swoisty „wentyl bezpieczeństwa” w kontaktach międzyludzkich (*Tak, pozwalam mu kłąć, jak jest zestresowany, zdenerwowany, może będzie mniej nerwowy niż ja*); *K*rwa to są normalnie jaja jakieś !!!!! MASAKRA GDZIE WASZA KULTURA !!!!!*).

6. Podsumowanie

Analizując treść względnie nowego stereotypu „madki”, zwracaliśmy uwagę także na mechanizmy powstawania tego systemu zbiorowych przekonań. Są one widoczne na płaszczyźnie poznawczej, afektatywnej, społecznej i językowo-kulturowej. Funkcją stereotypizacji (również w analizowanym przypadku) jest taka strukturyzacja „danych” docierających z otoczenia, która pozwala na zarysowanie wyrazistego „kontrastu” pomiędzy „my” i „wy” oraz uzasadnianie negatywnych postaw wobec innych (aktualizacja schematu „wroga”) (Nowak 2000: 26).

„Madki” to niejedyna kategoria społeczna podlegająca szyderczemu postronowaniu. Współczesna stereotypizacja w dobie powszechnych kontaktów sieciowych nie tylko nie słabnie, ale wręcz przybiera na sile. Aktorzy społeczni dysponują bowiem narzędziami do uczestnictwa w nieustannym karnawale, które w relacjach międzyludzkich pozwalają zrezygnować z etycznej odpowiedzialności i namysłu nad słowem na rzecz estetyki absurdu i groteski. Wspólnotom ludycznym przyświeca cel nieustannej eksploracji społecznego i kulturowego absurdu. Co ciekawe, hasło: „tak głupie, że aż śmieszne” jest wystarczającą motywacją do publikacji większości sieciowych i tradycyjnych „znalezisk” bez dbałości o ich weryfikację i szacunek do innych nadawców. Zachęca to do uczestnictwa w sarkastycznym dyskursie wykluczającym, pogłębia przepaść między walczącymi „plemionami”, a walkę czyni podstawą dyskursywnego współistnienia.

Literatura

- Bachtin M. (1970): *Problemy poetyki Dostojewskiego*. Przeł. N. Modzelewska. Warszawa.
- Bachtin M. (1975): *Twórczość Franciszka Rabelais’go a kultura ludowa Średniowiecza i Renesansu*. Przeł. A. i A. Goreniowie. Kraków.
- Balbus S. (1993): *Między stylami*. Kraków.
- Bartmiński J. (1998): *Definicja kognitywna jako narzędzie opisu konotacji*. [W:] *Konotacja*. Red. J. Bartmiński. Lublin, s. 169–183.
- Bartmiński J. (2008): *Polski stereotyp „matki”*, „Postscriptum Polonistyczne” 1(1), s. 33–53.
- Bauer Z. (2009): *Dziennikarstwo wobec nowych mediów. Historia. Teoria. Praktyka*. Kraków.
- Bełkot A. (2008): *Karnawalizacja jako pojęcie ludyczne*. „Homo communicativus” 2, s. 45–57.
- Chlebda W. (1998): *Stereotyp jako jedność języka, myślenia i działania*. [W:] *Stereotyp jako przedmiot lingwistyki: teoria, metodologia, analizy empiryczne*. Wrocław, s. 31–41.
- Dziemidok B. (2011): *O komizmie. Od Arystotelesa do dzisiaj*. Gdańsk.
- Gajda S. (2001): *Współczesna polska sytuacja językowa*. Opole.
- Grzegorzczak R. (2012): *Świat widziany przez słowa. Szkice z semantyki leksykalnej*. Warszawa.
- Hewstone M., Macrae N., Stangor Ch. (1999): *Stereotypy i uprzedzenia. Najnowsze ujęcie*. Przeł. M. Majchrzak i in. Gdańsk.
- Jemielnik D. (2019): *Socjologia internetu*. Warszawa.
- Kamińska-Szamaj I. (2007): *Agresja językowa w życiu publicznym. Leksykon inwektyw politycznych 1918–200*. Wrocław.
- Maffesoli M. (2000): *Le temps des tribus. Le déclin de l’individualisme dans les sociétés postmodernes*. Paris.
- Marcjanik M. (2001): *W kręgu grzeczności. Wybór prac z zakresu polskiej etykiety językowej*. Kielce.
- Nowak W. (2000): *Teoretyczne i metodologiczne problemy badań stereotypów*. Cz. II. „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy. Studia z Nauk Społecznych” 15, s. 23–36.
- Ozóg K. (2001): *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia*. Rzeszów.
- Palmore E. (1962): *Ethnophaulisms and ethnocentrism*. „American Journal of Sociology” 67, s. 442–445.
- Peisert M. (2004): *Formy i funkcje agresji werbalnej. Próba typologii*. Wrocław.

- Pisarkowa K. (1976): *Pragmatyczne spojrzenie na akt mowy*. „Polonica” 1, s. 265–275.
- Ranoszek M. (2017): *Współczesny Karnawał – o humorze „krańców internetu”*. „Literatura Ludowa” 2, s. 25–37.
- Reszke I. (1995): *Niektóre kontrowersje wokół teorii stereotypów grup społecznych*. „Kultura i Społeczeństwo” 39 (3), s. 83–97.
- Rumińska M. (2007): *Michała Bachtina teoria karnawalizacji języka*. [W:] *Humor i karnawalizacja we współczesnej komunikacji językowej*. Red. J. Mazur, M. Rumińska. Lublin, s. 181–202.
- Senderska J. (2017): *„Maniaczki” w sieci. O języku i komunikacji wybranych kobiecych społeczności online*. Kielce.
- Siuda P. (2006): *Społeczności wirtualne. O wspólnotowości w społeczeństwie sieciowym*. [W:] *Oblicza Internetu. Internet w przestrzeni komunikacyjnej XXI wieku*. Red. M. Sokółowski. Elbląg, s. 179–186.
- Stubbs M. (2004): *Language Corpora*. [W:] *Handbook of Applied Linguistics*. Red. A. Davies, C. Elder. Oxford, s. 106–132.
- Tambor J. (2008): *Stereotyp i prototyp. Znaczenie terminów*. „Postscriptum Polonistyczne” 1 (1), s. 23–29.
- Wileczek A. (2020): *Język i komunikacja. Wprowadzenie dla pedagogów*. Warszawa.

Wykaz źródeł materiałowych

- Dej, mam horom curke*, <<https://www.facebook.com/dejmamhoromcurke/>>, dostęp: 31.03.2020.
- Madka Polka fejsbukowa*, <<https://www.facebook.com/groups/madkapolkafejsbookowa/>>, dostęp: 31.03.2020.
- Madka Polka Socjalna*, <<https://www.facebook.com/groups/477798929467795/>>, dostęp: 31.03.2020.
- Spotted: Dej*, <<https://www.facebook.com/groups/164710324062733/>>, dostęp: 31.03.2020.
- Spotted: owulacja na stojąco*, <<https://www.facebook.com/Spotted-owulacja-na-stoj%C4%85co-2487116394688615/>>, dostęp: 31.03.2020.

